

Abstract. Matserova T.F, Lapchenko D.A. Quality management of vocational training of students of engineering and economic specialties of higher school on the basis of the competence approach. *The article considers the main approaches to the management of the quality of vocational training of students of engineering and economic specialties of higher educational institutions. Attention is paid to ensuring quality of professional training of specialists is achieved through constant monitoring of the quality of resources, the quality of the educational process and the quality of the final result.*

Keywords: *engineering and economic specialties, the quality of resources, the quality of the educational process, the quality of the final result.*

Лілія Мартинець

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

l.martynec@donnu.edu.ua

УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ З ПОЗИЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Проблему компетентнісного підходу в освіті вивчали В. Байденко, Б. Ельконін, Г. Єльнікова, І. Єрмаков, Е. Зеєр, І. Зимня, І. Зязюн, В. Краєвський, Н. Кузьміна, А. Маркова, А. Новиков, О. Овчарук, Дж. Равен, В. Серіков, Ю. Татур, Г. Фрейман, М. Холстед, А. Хуторський, В. Шадриков та ін.

Основна ідея компетентнісного підходу зводиться до того, що результатом освіти є не окремі знання, уміння та навички, а компетенції. За такого підходу сутність підготовки педагогічних кадрів полягає не у збагаченні особистості певною кількістю інформації, а в розвитку уміння оперувати нею, проектувати та моделювати свою діяльність, здатності творчо застосовувати набуті знання і досвід у практичній діяльності.

Компетентнісний підхід кардинально відрізняється від традиційного – «знанневого» – за функціями того, хто навчає, і того, хто навчається, у цьому процесі, за метою навчальної діяльності та результатами навчання; у той же час він має багато спільних рис із особистісно орієнтованим та діяльнісним підходами [6]. Компетентнісний підхід акцентує увагу на результатах освіти; при цьому як результат освіти розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різних життєвих і професійних ситуаціях.

Загалом поняття «компетентність» (Дж. Равен та ін.) трактується як специфічна здатність людини, необхідна для ефективного виконання конкретної діяльності в певній предметній галузі. Це передбачає наявність у людини загальних і вузькоспеціальних знань, певних навичок, способів мислення, розуміння відповідальності за свої дії тощо.

Сутнісною особливістю компетентнісного підходу є визначення результативно-цільової спрямованості освіти, що, на думку О. Гулай [1], є його безперечною перевагою порівняно з іншими традиційними та інноваційними підходами. Компетенція – це ціль освітньої діяльності, а компетентність – міра, ступінь, повнота її досягнення конкретним суб'єктом освітньої діяльності. Кінцевим результатом навчання є сформованість компетентностей людини, перенесення акцентів з рівня знань суб'єктів навчання на їх уміння використовувати інформацію для вирішення практичних проблем.

Тому професійний розвиток учителів на основі компетентнісного підходу передбачає оцінку готовності фахівців до професійної діяльності на основі наявності в них певних компетентностей [2]. Це означає, що в організації навчання та розвитку педагогічних працівників із наявних технологій, форм і методів навчання, які впроваджуються в системі освіти, потрібно обирати ті, що найбільше сприяють формуванню у фахівців професійної компетентності – налаштувань, цінностей, знань, умінь і навичок, якостей, – необхідних для якісного здійснення професійної діяльності.

Відповідно до компетентнісного підходу управління освітнім середовищем професійного розвитку педагогів має бути зорієнтовано на професійну підготовку компетентного фахівця, у якій важливим аспектом є формування професійної компетентності. У цьому контексті значно зростає значення самоосвіти вчителів, виконання ними індивідуальних дослідних завдань, ефективним є використання інноваційних освітніх технологій, зокрема, методу проектів, тренінгів, рольових та ділових ігор, а також розв'язування методичних задач і ситуацій, створення портфоліо вчителя.

Особливий інтерес для нашого дослідження становить визначення В. Пелагейченко, яка під професійною компетентністю розуміє пошукову діяльність учителя, за якої на основі бази знань, умінь, навичок та усвідомленого розуміння своєї ролі в суспільстві, безперервного розвитку й саморозвитку особистості він забезпечує оптимальний варіант організації навчально-виховного процесу з метою формування творчої особистості [4].

Погоджуючись з С. Мірошник, можна умовно визначити «компетентність професійного розвитку вчителя» як інтегральну якість особистості, що має такі її складові: методологічна, предметна, психолого-педагогічна й методична й дозволяє фахівцеві найбільш ефективно та якісно здійснювати професійну діяльність, а також сприяє його професійному розвитку, саморозвитку і самовдосконаленню [3].

Усе це комплексно реалізується в освітньому середовищі загальноосвітнього навчального закладу.

Однак підкреслимо, що у дослідженні ми використовуємо термін не компетентність, а професійний розвиток учителя.

Отже, компетентнісний підхід полягає у спрямованості процесу управління освітнім середовищем на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості, якими мають володіти педагоги, розвитку в особистості здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання та досвід у професійній діяльності [5]. Вважаємо, що саме завдяки реалізації цього підходу у вчителів розвивається професійна компетентність, складовою якої є професійний розвиток учителів.

Список використаних джерел

1. Гулай О.І. Компетентнісний підхід як основа нової парадигми освіти [Електронний ресурс] / О. І. Гулай // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2009. – № 2. – (Серія «Педагогічні науки»). – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e-journals/Vnadsps/2009_2/09goipno.pdf.
2. Лабудько С.П. Компетентнісний підхід до вибору педагогічних технологій у системі професійної освіти / С. П. Лабудько // Професійна освіта : методологія, практика, інновації : матеріали регіон. наук.-практ. конф. – Суми : РВВ СОІППО, 2007. – С. 90–94.
3. Мірошник С.І. Професійний розвиток педагога: сучасні підходи / С.І.Мірошник // Народна освіта. – 2016. – Випуск № 2 (29). – Режим доступу : www.narodnaosvita.kiev.ua/.
4. Пелагейченко В. Ключові компоненти компетентності вчителя [Електронний ресурс] / В. Пелагейченко. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/9170/>
5. Химинець В. Компетентнісний підхід до професійного розвитку вчителя [Електронний ресурс] / В. Химинець // Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти. – Режим доступу : <http://zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/233-2010-08-25-07-10-49>.
6. Хуторской А. В. Ключевые компетенции : технология конструирования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 5. – С. 55-61.

Анотація. Мартинець Л. Управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів з позиції компетентнісного підходу. У статті проаналізовано процес управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів з позиції компетентнісного підходу. Підкреслено, що компетентнісний підхід полягає у спрямованості процесу управління освітнім середовищем на формування та розвиток ключових і предметних компетентностей особистості, якими мають володіти педагоги, розвитку в особистості здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання та досвід у професійній діяльності.

Ключові слова: компетентність, компетенція, компетентнісний підхід, професійний розвиток вчителя, управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів.

Аннотация. Мартынец Л. Управление образовательной средой профессионального развития учителей с позиции компетентностного подхода. В статье проанализирован процесс управления образовательной средой профессионального развития учителей с позиции компетентностного подхода. Подчеркнуто, что компетентностный подход заключается в направленности процесса управления образовательной средой на формирование и развитие ключевых и предметных компетенций личности, которыми должны обладать педагоги, развития у личности способности практически действовать и творчески применять полученные знания и опыт в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, компетентностный подход, профессиональное развитие учителя, управление образовательной средой профессионального развития учителей.

Abstract. Martynets L. Educational environment management of the teachers' professional development from the point of view of a competent approach. The article analyzes the process of managing the educational environment of teachers' professional development from the point of view of the competent approach. It is emphasized that the competent approach consists in directing the process of management of the educational environment to the formation and development of key and substantive competences of the individual, which teachers should have, the personality's development of the ability to act practically and creatively apply the acquired knowledge and experience in professional activities.

Key words: competence, competent approach, professional development of the teacher, management of the educational environment of teachers' professional development.